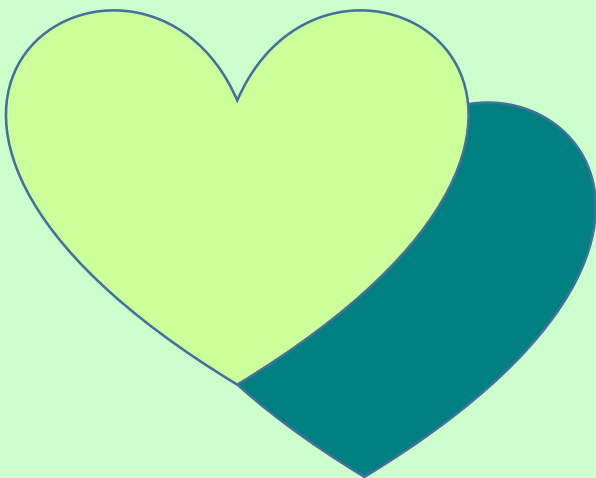

นวัตกรรมทางจิตใจ (Mind Innovation)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นวัตกรรมทางจิตใจ (Mind Innovation)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นวัตกรรมทางจิตใจ
(Mind Innovation)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

พิมพ์เผยแพร่ ธันวาคม 2564

แหล่งเผยแพร่ ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

<http://www.curriculumandlearning.com>

พิมพ์ที่

ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

ลิขสิทธิ์

หนังสือเล่มนี้ไม่มีลิขสิทธิ์ จัดพิมพ์เพื่อการใช้ประโยชน์
ทางหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา
และส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และการแบ่งปัน

คำนำ

หนังสือเล่มเล็ก “นวัตกรรมทางจิตใจ (Mind Innovation)” เล่มนี้เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดและแนวทางการพัฒนาจิตใจด้านการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่เป็นปัจจัยเอื้อให้สามารถเรียนรู้ ทำงาน และดำรงชีวิตอยู่ในโลกนวัตกรรมเทคโนโลยีอย่างสมดุลและเกิดภูมิปัญญา

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้มากพอสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

สารบัญ

1. บทนำ	1
2. การ Disruption ของเทคโนโลยี กับตัวตนของความเป็น มนุษย์ที่แท้จริง	1
3. จุดเด่นนวัตกรรมบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	4
4. จุดแข็งของการถอดบทเรียน	6
5. บทสรุป	7
บรรณานุกรม	8

นวัตกรรมทางจิตใจ (Mind Innovation)

1. บทนำ

การ Disrupt ของเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแห่งการเรียนรู้และการทำงานแบบที่ไม่ย้อนกลับไปเหมือนเดิม การพัฒนาตนเองด้านจิตใจผ่านการลงมือปฏิบัติ การถอดบทเรียน และการสะท้อนคิดจะช่วยเสริมพลังการเรียนรู้ที่นำไปสู่ภูมิปัญญาและความสุขที่แท้จริง

2. การ Disruption ของเทคโนโลยี กับตัวตนของความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง

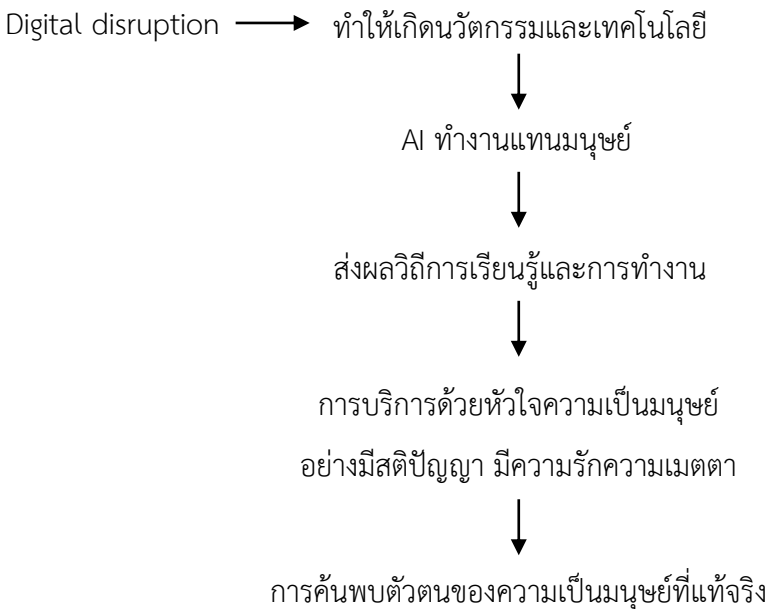
การ Disruption ของเทคโนโลยีและโควิด-19 ที่เป็นไวรัสไร้พรหมแดนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก การใช้ AI (Artificial Intelligence) เป็นมนุษย์เทียมที่ไม่มีชีวิตจิตใจ ไม่กิน ไม่หิว ไม่เอาเงิน เอาแต่งงาน ทำงานตลอด 24 ชั่วโมง เข้ามาทำงานแทนมนุษย์ได้ส่งผลกระทบต่อคนว่างงานเป็นจำนวนมากอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อย่างไรก็ตามสิ่งที่ AI ไม่มีและไม่สามารถเข้ามาแทนมนุษย์ได้ คือ การสื่อสารด้วยความเห็นอกเห็นใจ การคิดอย่างมีเหตุผลและ คุณธรรม และการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางจิตใจ ที่สร้างการร่วมแรง ร่วมใจของคนที่ร่วมทำงานให้มีความรู้สึกว่าคุณค่า การสร้าง พื้นที่ให้ทุกคนเติบโตไปด้วยกัน ร่วมกันค้นหาตัวตนในความเป็นมนุษย์ ที่แท้จริง

Education technology ได้ทำให้ทุกคนสามารถแสวงหา ความรู้ได้ 24 ชั่วโมงโดยไม่มีวันหยุด มีลักษณะเป็นการขับเคลื่อน การเรียนรู้ส่วนบุคคลหรือ Driven personalized learning มากขึ้น จากการที่มีความรู้อยู่บน iCloud และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ การเรียนรู้ปฏิบัติจริงแบบ Hand-On learning เกิดได้ง่ายขึ้น อีกทั้ง ทำให้การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้จากทุกสถานที่ไม่ว่าจะเป็น Learn from home, Learn from Anywhere

Facebook รีแบรนด์เป็น Meta มุ่งหน้าสู่การเป็น Metaverse อย่างเต็มที่ในอีกไม่นาน อนาคตเราจะไม่สามารถแยกได้ว่าเป็นโลกจริง หรือว่าโลกเสมือน มิติใหม่ของชีวิตจะเกิดเปลี่ยนแปลง ความเป็น พลโลกเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญเพื่อมนุษย์สามารถ ดำรงชีวิตได้อย่างสมดุล

การ Disrupt ได้สร้างสรรค์นวัตกรรมทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้นเพียงใด **นวัตกรรมทางจิตใจ** ก็เป็นสิ่งสำคัญมากขึ้นเพียงนั้น ทั้งนี้เพื่อให้โลกภายนอกและโลกภายในของมนุษย์ มีความสมดุลกัน **นวัตกรรมทางจิตใจ** คือ การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเข้าใจบนพื้นฐานของความรัก ความเมตตาและกรุณา สิ่งที่มีมนุษย์ในสังคมวัตถุและเทคโนโลยีกำลังค้นหา คือ **ตัวตนของความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง** การมีสติระลึกรู้จะเป็นปัจจัยส่งเสริมความเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตจิตใจ มีความรัก มีความเมตตาทั้งต่อตนเอง บุคคลอื่น สังคม และโลก

3. จุดเด่นนวัตกรรมบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

จุดเด่นนวัตกรรมทางจิตใจของการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ คือ **พลังแห่งการสื่อสาร** เพราะมนุษย์มีการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสร้างพลังการทำงานและการสร้างสรรค์นวัตกรรมต่างๆ ตลอดเวลา ผ่านการสื่อสารกันด้วยคำพูดเป็นส่วนใหญ่

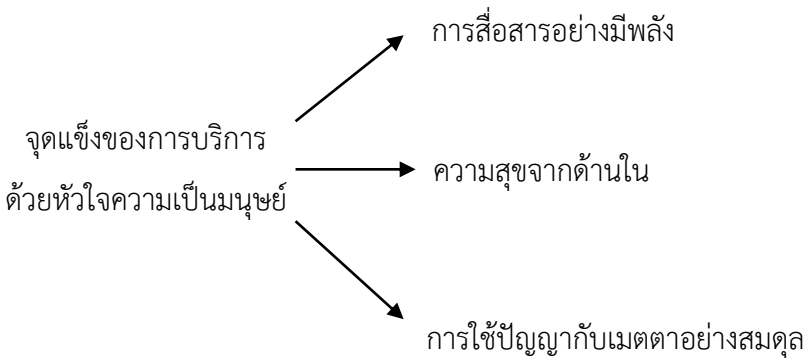
อีกส่วนหนึ่งคือ**การสื่อสารด้วยภาษากาย** กิริยามารยาท การแสดงออกทางภาษากายและเปลี่ยนเป็นภาษาความรู้สึกส่งผลต่อ **พลังทางความคิดและสติปัญญา**

การสื่อสารไม่ว่าจะเป็นภาษาพูดหรือภาษากาย สามารถส่งสื่อสัมผัสไปยังผู้ที่เราต้องการจะสื่อสารด้วย คนที่สื่อสารได้ดีไม่จำเป็นต้องพูดเก่ง แต่มี**สมาธิ**เป็นตัวเชื่อมต่อตัวเรากับสรรพสิ่งที่เราต้องการสื่อสารด้วยการ**ปรับใจตัวเอง**ก่อนเป็นอันดับแรก

สร้างความรู้สึกที่ดีกับตัวเองแล้วพาตัวเองเข้าไปอยู่กับบุคคลที่เราต้องการสื่อสารด้วยทั้งที่อยู่ในโลกจริงและโลกเสมือนอยู่ในพื้นที่สบายๆ พยายามหาสิ่งที่ดีมาเป็น**ต้นทุนด้านบวก** ความรู้สึกทางจิตวิญญาณเป็นสิ่งที่มีความค่าที่จะทำให้มนุษย์มีความสุขจากด้านใน ซึ่งเป็นความสุขที่แท้จริง

ภาษากายเป็นภาษาความรู้สึกที่ทำให้บุคคลอื่นมีความสุข และความสุขได้ แต่ความสุขคือเคล็ดลับของการมีสุขภาพดี การใช้ภาษากายด้วยความอ่อนโยน เบิกบาน ตั้งมั่น มั่นคง กล่าวหาญ มีเป้าหมายจะนำมาซึ่งปัญญาที่นำไปสู่ความสุขที่แท้จริง

การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เป็นการเรียนรู้ในตัวเอง ที่เปี่ยมด้วยความเมตตาและลุ่มลึกในชีวิต มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งว่า ทุกอย่างไม่สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองแต่ต้องอิงอาศัยกันเชื่อมโยงกัน โดยมีสมาธิเป็นตัวเชื่อมต่อกับตัวเรากับสรรพสิ่ง การรับรู้ปัจจุบันขณะ (Here and now) ผ่านการคิดใคร่ครวญตามแนวทางจิตตปัญญา ส่งผลต่อการรับรู้ความรู้สึกภายในของตนเองอย่างถูกต้องซึ่งทำให้เกิดการใช้ปัญญากับความเมตตาที่สมดุลกัน

4. จุดแข็งของการถอดบทเรียน

พึงระวังการหลงติดกับความรู้เพราะจะทำให้ด้อยภูมิปัญญา การถอดบทเรียนเป็นจุดแข็งของนวัตกรรมทางจิตใจเพราะทำให้รู้ว่า “คุยกันวันนี้แล้วมีอะไรต่างจากเดิมบ้าง” ซึ่งเป็นคำถามที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เครื่องมือที่เราใช้ถอดบทเรียนแบบเรียบง่ายคือ ตะกร้า 3 ใบ

การถอดบทเรียนด้วยเทคนิคตะกร้า 3 ใบ

ตอบคำถามด้วยใจที่ใคร่ครวญของตะกร้าแต่ละใบดังนี้

ใบที่ 1 รู้สึกอย่างไร

ใบที่ 2 ได้เรียนรู้อะไร

ใบที่ 3 จะนำไปใช้อะไร

แล้วนำข้อมูลจากตะกร้า 3 ใบ มา**สังเคราะห์และกลั่นกรอง** **ประสบการณ์เป็นภูมิปัญญา** การสะสมภูมิปัญญาจากการสะท้อนคิด การ Reflex ซึ่งกันและกันโดยไม่มองข้ามรายละเอียดเล็กๆ สิ่งนั้นคือ ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นจริงในนวัตกรรมทางจิตใจ ตกผลึกจนเห็นสิ่งที่ **ต้องการรู้เพิ่มและรู้พอ**เป็นสิ่งสำคัญ การรู้เพิ่มเพื่อ**ตั้งศักยภาพออกมา** ใช้สร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดประโยชน์ ส่วนการรู้พอ คือ **รู้จักพอ** ทำให้ชีวิตมีความสุขที่แท้จริง

5. บทสรุป

นวัตกรรมเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงเพียงใด **นวัตกรรมทางจิตใจ**ยังต้อง พัฒนาให้เกิดในตัวเราให้มากเพียงนั้น การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ บนพื้นฐานของการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แล้วนำมาสะท้อน คิด ถอดบทเรียน สังเคราะห์ห้องค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับบริบท เชิงพื้นที่และตกผลึกเป็นปัญญาคือศักยภาพการเรียนรู้ใหม่ที่จะทำให้ ชีวิตมีความสุขที่แท้จริง

บรรณานุกรม

พลวัต วุฒิประจักษ์ และมาเรียม นิลพันธุ์. (2554). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 2(2), 150-162.

มกราพันธุ์ จุฑารสก, วัชรี อมรโรจน์วรวุฒิ, ศุภกรใจ เจริญสุข, เบญจพร ทิพย์ผลาผลกุล และอณิษฐา จุฑารสก. (2564). นวัตกรรมหลักสูตร: กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในสังคมพหุวัฒนธรรมสู่การสร้างสรรคนวัตกรรมด้านสุขภาพและสาธารณสุข สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 30(1), 141-157.

นวัตกรรมทางจิตใจของการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์
ถอดบทเรียนและสังเคราะห์องค์ความรู้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่
ตกผลึกเป็นปัญญาทำให้ชีวิตมีความสุขที่แท้จริง

